Ч. 251 (13.450). Львів, неділя 24. вересня 1933. Opłata pocztowa opłacona ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Невідповідальні вчинки і їх наслідки.

Львів, 22. вересня 1933.

З краю дістаємо вістки про те, що якісь невідповідальні одиниці та групи по наших селах і навіть по деяких місточках (Сколе) „виповіли війну" жидам. „Війна" ця має дуже дітвацький характер та позбавлена всякого глузду. Бо проявляється вона таким чином, що незнані нам ближче гуртки вибивають вікна по жидівських хатах або спричинюють їм інші пакости. Цю безглузду роботу приписують жиди нашій націоналістичній молоді. Ми не знаємо, чи націоналісти доручували колинебудь своїм прихильникам і симпатикам таку диковинну роботу. Одначе думаємо, що націоналістичні провідники не моглиб ніколи і ніяк втягати таких „подвигів" до білянсу своєї політичної діяльности. Бо яку політичну ціль можнаб віднайти у вибиванні вікон жидам, чи в нищенні вивісок на їх крамницях або підприємствах? — Хіба одну одиноку, а саме, щоби жидівська пропаганда в краю і за кордоном мала змогу представляти українське населення за погромників і ворогів спокійного жидівського населення.

Свого часу на сторінках „Діла" ми дуже гостро осудили т. зв. протижидівські виступи невідповідальних елементів у Сокальщині, що в кількох селах повибивали вікна по жидівських домах. Тепер у звязку з новими штубацькими т. зв. протижидівськими вибриками в цілому ряді місцевостей ми своє попереднє становище вповні піддержуємо. При цій нагоді підкреслюємо, що наше зорганізоване громадянство і найвідповідальніші його представники все боролися і будуть боротися з такими невідповідальними протижидівськими бешкетами і як досі, так і на будуче, вважають і вважатимуть їх ганьбою та шкідництвом. Ці бешкети, приписувані українському населенню, приносять тільки великі шкоди нашій національній справі та підривають добре імя нашого народу в очах культурного світу. При тім українське зорганізоване громадянство мусить якнайрішучіше застерегтися передовсім проти того, щоби на нього переносити відповідальність за дітвацькі, некультурні та жалюгідні вчинки невідповідальних елементів. А так, на жаль, поступають деякі жидівські пресові органи. Вважаємо за недоцільне входити з ними в дискусію на цю тему, так само, як не беремось їх переконувати в тому, що вони перебирають міру, коли намагаються обтяжити український політичний провід саме описаними бешкетами.

Зате ми хочемо на цьому місці звернути увагу нашого громадянства на ще один дуже вимовний наслідок тих протижидівських бешкетів по наших селах. Тут даймо краще голос одному з наших дописувачів із краю. Він пише з Радехівщини таке: „На зарядження повітових властей виставляють із кожного села по кільканацять людей (від 17—30, залежно від величини місцевости) до вартування жидівських домів, фільварків, стирт по полях та придорожніх телеграфічних ліній, а в містечку староства, податкового уряду і т. д. До кожного обекту треба поставити двох вартівників. Тоді, коли люди не мають у що вбратись ні взутись, мусять ще по цілоденній праці відбувати під загрозою високої кари варту, тобто виконувати в негоду під контролею поліції ось таку вартівничу службу. Наслідок того такий, що люди перемерзають і хоріють".

Ось так виглядає у практиці безпосередній наслідок описаних протижидівських подвигів невідповідальщини. Але комусь, видно, і це дуже потрібне, так само як потрібні і протижидівські погромницькі виступи. Експерименти всяких маняків прикрі у своїх наслідках. У даному випадку експерименти маняків антисемітизму є і прикрі і болючі і шкідливі.

——o——

Боротьба за нафту на Сході.

(Нафта — двигун міжнародньої політики. — Англьо-перський конфлікт. — Боротьба за месопотамську нафту.)

Нафта є не тільки двигуном моторів, але й двигуном міжнародньої політики. Вона є продуктом першої потреби, від неї залежать сьогодні всі галузі модерного господарства. Політична й економічна незалежність та можливість на широку скалю закроєної експанзії часто є в органічному звязку з питанням власних нафтових теренів. Не одна провінція бувших великих держав осягнула політичну незалежність завдяки нафтовим теренам, що лежать на її території, але були й такі, що стратили свою політичну незалежність дякуючи тій нафті та дякуючи невмілій політиці своїх урядів.

Українська нація, що на своїй етноґрафічній території має нафтові терени, мусить уважно слідкувати за нафтовою політикою великодержав.

Хоч продукція нафтової ропи в Галичині виносила у 1931 р. 630,4 тис. тон і творила тільки 0,33 прц. світової продукції, та вона находиться виключно у чужих руках, але нам не сміє бути чужим це питання.

В останньому часі на нафтовому фронті сталися дві події, що порушили заінтересовані кола.

Це англьо-перський конфлікт, та закінчення боротьби великодержав за нафту Іраку.

Несподівана смерть іракського короля Файсала випровадила дещо англійців з рівноваги, — чи евентуальна зміна політики не відібється на англійських нафтових посіданнях в Іраку. Вияснення цієї сторони питання було подане на сторінках „Діла" в числі 243. Тут хочу торкнутися питання баталії за месопотамську нафту поміж Антантою, яку побідно виграла В. Британія.

Невикористані нафтові терени колишньої турецької провінції Месопотамії, віддавна інтересували Францію. Зрештою тайні військові трактати антанти признавали, на випадок її побіди, ці терени під французьку адміністрацію, але зручній тактиці англійців вдалося вирвати цей край своїй союзниці, занятій клопотами в Европі та в Сирії. Франції залишено тільки 25 прц. уділів у нафтовому підприємстві, званому від 1929 р. Irak Petroleum Co. (раніше Turkish Petroleum Ca.) Цим не закінчено опанування Іраку, чи пак його нафти англійцями. Зявився конкурент новий у постаті американського Standard Oil Co., що устами свого уряду домагався політики „відчинених дверей". Довгий спір закінчився компромісом, з якого виплила умова 31. VIII. 1928 р., на підставі якої крім англійців (47.50 прц.) брали участь американці (23.75 проц.). Near East Corporation, у яку входило відоме т-во Standard Oil, французи (23.75 проц.) Compagnie Fracaise des Petroles і 5 прц. залишено навіть колишньому власникові концесії вірменинові Ґульбенкянові.

Другий етап боротьби розпочався коло проєкту будови нафтотягу, який англійці хотіли перевести тільки до Гайфи. Франція хотіла мати перепроваджений нафтотяг тільки до Сирії, що підтримували американці, як проєкт дешевий. Французько-американське становище частинно побідило. Нафтотяг буде збудований, але ще дорожчий, бо з відногою французькою і англійською. Роботи над будовою вже розпочаті, — Франція за кожну ціну в найкоротшому часі хоче дочекатися „власної" нафти з Іраку. Памятає вона досі ще ті траґічні хвилі з кінця війни, коли брак власної нафти загрожував паралізом цілої військової акції.

З хвилиною розпочаття в повній програмі продукції, яку обраховують річно на 10 міл. тон, Франція покриє майже ціле своє запотребування власною нафтою на шкоду дотеперішнім імпортерам у тому числі і Галичині.

До порозуміння причинився теж натиск уряду Іраку на Irak Petroleum Co., який вимагав розпочаття нормальної експльоатації, бо зменшення продукції в останні роки в часі спорів, фатально відбилося на доходах належних урядові від концесіонаря. Умова гарантує урядові протягом 20 літ річний мінімальний дохід 400.000 англ. фунтів та накладає на товариство обовязок збудування нафтотягу до кінця 1935 року. Крім того, дійшло до порозуміння поміж урядом Іраку British Oil Development Co. в справі експльоатації теренів на правому березі Тигра. Велике заінтересування в реалізації цього проєкту виявляє Італія, уділ якої виносить 25 прц., побіч 51 прц. англійців, 12 прц. німців і 12 прц. групи французько швайцарської. Тому не дивна чутливість англійців за кожну мниму загрозу їх виграної.

Англьо-перський конфлікт повстав через уневажнення концесій Anglo-Persian Oil Co.

Концесія ця була уділена ще в 1901 р. перським урядом до 1961 р., терен концесії находиться у південній Персії й концесіонер зобовязався виплачувати перському урядові 16 прц. чистого прибутку. Експльоатація на широку скалю розпочалася тільки 1909 р. Підчас світової війни концесія ця стала першорядним стратеґічним пунктом оперта на Сході для В. Британії, віддаючи великі прислуги фльоті в ділянці заосмотрення її нафтою. У звязку з таким значінням концесії для імперії, уряд В. Британії

Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w składzie S. O. W. Medyński jako Przewodniczący, S. O. A. Jagodziński i Dr. J. Loceker jako głosujący w sprawie konfiskaty Nr. 244 czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 17. 9. 1933 do Sygn. VI 1 Pr. 433/33 na posiedzeniu niejawnem w dniu 20. września 1933 po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 15. 9. 1933 przez Starostwo grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma „Dilo" Nr. 244 z daty Lwów dnia 17. 9. 1933 zawierającego w artykule „Ukraiński narodne wczytelstwo szczezaje" w całości wraz z tytułem znamiona wyst. z art. 170 kk. i zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. 12. 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasadzenie na grzywnę do 400 złotych. Uzasadnienie: za przekroczenie ma zawartość wyżej artykułu ma na celu Ogłoszenie drukiem wymienionego nieprawdziwych wiadomości o położeniu nauczycieli ruskich i systemie szkolnictwa w Państwie wywołać niepokój publiczny. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Przewodniczący Medyński w. r. Protokuł. Turkiewicz w. r. Za zgodność Janowicz, st. sekretarz.

приступає до уділу в т-ві, підвищуючи два рази свій вклад, та доходячи до суми 5 мілонів анґ. фун. при цілому капіталі т-ва 19.450.000 анґ. фунтів у 1925 році. Продукція т-ва виносила в 1913-14 р. — 234.000 тон, у 1923-1924 вже дійшла до 3.700.000 тон, у 1929 р — 6.110.000 і в 1931 р. — 5.750 тисяч тон.

Але помимо зросту продукції прибутки перського уряду не збільшувалися. У 1931 р. вплив до перської скарбниці виносив 306.000 анґ. фунтів, коли податку до британської скарбниці т-во вплатило 800.000 анґ. фунтів. Факт цей викликав у Персії велику сензацію та обурення. Всі пояснення т-ва про знижку цін нафти й повстазу з того знижку чистого прибутку не йшли під увагу та в переконанні, що перський уряд т-вом ошукується, уряд концесію уневажнив. (На підставі даних т-ва, дохід зменшився від 5.207.000 анґ. фунт. у 1929 р. до 2.319.000 анґ. фунт. в 1931). Хоч правно Персія не мала рації, помимо того факт цей занепокоїв англійський уряд та опінію. Здавалося, що справа буде передана міжнародньому трибуналові у Гаазі. Довгі переговори поміж т-вом, перським урядом та англійським послом у Персії не давали ніяких вислідів. Як уряд так і перський парлямент не рішалися приняти ніякої умови в страху перед енерґічним шахом. (Прикладом може бути доля колишнього дорадника шаха, князя Тімурташа, який власне допровадив до зірвання концесії; він тепер сидить у вязниці, позбавлений маєтків). Тому англійці розпочали безпосередні переговори з шахом Різа Паглеві. Побачивши, що зірвання концесії було тактичною і стратеґічною помилкою, політично некорисною для Персії, яку вони все одно програли би в Гаазі, він скликав европейських експертів і „позволив" себе переконати. Внаслідок цього шах підписав угоду, в якій підтвердив непорушність концесії напротязі ще 30 літ.

Конфлікт полагоджено без неприємного витягування справи на світло денне трибуналу в Гаазі так некорисне для Анґлії, що не бажає мати заздрісних видців на процесі в особах великодержавних претендентів до нафти.

Персія на компромісі теж скористала — на підставі нової умови дохід концесіонера „не повинен" впасти нижче 1.000.000 анґ. фунтів, чим державна перська скарбниця запевнила собі мінімум впливів. Змінено також засаду обрахунку, яка тепер перепроваджуватиметься від продукції. Від кожної випродукованої тони Персія буде отримувати 4 шилінґи (коло 6.5 зол.) і 20 прц. від суми, яка залишиться після відрахування пятипроцентової дивіденди акціонерів. Податки від концесіонерів побиратимуть ричалтово, узалежнюючи від продукції, що при перських порядках поважно полекшить т-ву ведення справ.

Крім того т-во зобовязалося платити 2000 анґ. фунтів на утримання перського нафтового представництва у Льондоні і 10.000 анґ. фунтів річно на кошти науки фахових перських сил нафтового промислу. *Л. Л.*

—o—

Український тиждень в Шикаґо.

Програма „Українського Тижня" від 13. до 20. серпня ц. р. в Шикаґо пройшла успішно. Усі намічені зїзди і наради відбулися при великому числі учасників, при чому виявилося, яким важним і потрібним здобутком був Український Павільон. В ньому за цей тиждень стрінулись українці з усіх кінців Америки, що дуже численно відвідали в той час Світову Виставу.

Жіночий Зїзд.

На жіночому зїзді, влаштованому Союзом Українок Америки, обговорювано біжучі завдання жіноцтва. Особливу увагу присвячено положенню українців під більшовицькою владою та пануючому там голодові. Про це відчитано листи від українок з Праґи та виголошено реферати. Промовляли в тій справі д-р Бражник, що недавно вернула з України та відома співачка М. Гребенецька. Ухвалено відповідні резолюції та рішено почати допомогову акцію.

Зїзд Молоді.

В середу відбувся зїзд молоді. Виявилось на ньому, що молодь не дуже то цікавиться політикою старшого покоління, а за те бажає своєї орґанізації, в якій хоче плекати свої американсько-українські ідеали і завдання. Конґрес молоді вибрав орґанізацію, що має підготовити конвенцію представників молодечих клюбів і товариств на найближчий рік.

Вибір „Мис Юкрейн".

Комісія, в склад якої входив відомий різьбар О. Архипенко, вибрала панну Марію Любас з Шикаґо „королевою краси". Другу нагороду одержала М. Семенків з Балтимор і Л. Волчко з Шикаґо. Шикаґівські газети принесли зараз на другий день великі фотоґрафії української красавиці. Вона буде брати участь у змаганні красунь усіх націй, котре відбудеться в найближчому часі.

Виступ в Палаті Знання.

В четвер відбувся офіціяльний виступ українців на „почесному дворі" в Палаті Знання на виставці. При цьому виступав там відомий шикаґівський хор під управою І. Бенецького, мужеський квартет і танцюристи школи В. Авраменка. Виступ був дуже поважний.

Зїзд Професіоналістів.

В пятницю відбувся зїзд українських професіоналістів, у якому взяло участь кільканадцять лікарів, професорів, адвокатів, редакторів, народніх вчителів і інших умових робітників. Постановлено заснувати товариство українських умових робітників. Головою вибрано адвоката О. Малиського з Клівленд, Огайо, заст. голови проф. Неприцького-Грановського з стейтового університету Міннесоти і вчителя гай-скул І. Яцюка з Дітройт. Завданням товариства має бути гуртування українських професіоналістів в Америці для спільної праці в користь української іміґрації в Америці. Відчитано реферат проф. Бобровського, промови виголосили ред. Біберович і д-р Мишуга.

Зїзд Танцюристів.

Рівночасно зі зїздом умових робітників відбувалися наради представників гуртків і шкіл танцюристів під проводом В. Авраменка. На нарадах постановлено поширювати істнуючі і закладати нові школи та клюби, стараючись рівночасно скріпити центральну орґанізацію, яка мала би розвинутися в український мистецький осередок на Америку і Канаду.

„Український День" в Колісеум.

В суботу вечором відбулося величаве свято українського мистецтва, влаштоване Василем Авраменком і його школою в салі шикаґівського Колісею. В ньому взяв участь хор, орхестра під управою капітана Барабаша, пані М. Гребенецька і Школа Танків В. Авраменка. Виступ був у всіх подробицях удачний і значно перевищав попередні подібні виступи так орґанізацією як і виконанням програми.

Усі ці зїзди і наради відбулися завдяки тому, що на виставі істнує Український Павільон. Він став на цей тиждень справжнім центром українства на всю Америку і Канаду і дав змогу українській іміґрації обмінятись думками, роблячи рівночасно добру рекляму українському імені між усіми відвідувачами вистави.

(З „Нар. Вол.")

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 24. ВЕРЕСНЯ 1933.

СЕСТРА СЕВЕРИНА Ч. С. В. В. 3)

Враження з подорожі до Америки.

Моя мрія. — В угро-руськім сиротинці. — Ті, що втікли з пекла. — У редакції „Америки". — Одна думка.

(Докінчення.)

У Філядельфії й Вашинґтоні оглядала я музеї. Заступлений тут цілий світ. Анґлія, Німеччина, Франція, Бельґія, Голяндія, Італія, Китай, Японія, частинно старинний світ і в мене майнула гадка, як добре було би тут заснувати музей українського народнього мистецтва. Тоді пізнав би світ, що на таке мистецтво може спромогтися лише народ високої культури. Хай, хто хоче, назве мене непоправною мрійницею, а я таки певна, що згодом моя мрія здійсниться. Я постановила впливати на учениці нашої гімназії, щоб училися зберігати кожний кусник з обсягу народнього мистецтва, щоби в майбутньому станув один етнографічний музей у нас, а другий на американській землі!

Тиждень перед поворотом до краю відвідала я угро-руський сиротинець. В суботу рано заїхав молодий мужчина власним автом перед манастир. Це колишній сирота, вихований у сестер, нині на доброму становищі, везе нас безінтересовно. Їдемо з одного стейту до другого більше як вісім годин. Їзда карколомна, переганяв кожне авто, щоби, мовляв, всі знали, що то їде українець. На самоході повіває гордо жовто-блакитний прапорець. Минаємо багато міст, всюди кишить життя. Їдемо попри фарми, крізь ліси, шляхи прегарні.

Вечором заїхали перед величавий будинок. Нічого дивного, що величавий, коштував 600 тисяч дол. Збудували його угорські українці, що досі називають себе руснами й сильно відпекуються від українців. Будинок не тільки назовні гарний, але в середині уладжений з комфортом. Школа й сиротинець під одним дахом. Все під управою СС. Василіянок з угорської Руси. Є кілька галичанок, але вони пристосовуються до більшости. Говорять смішно, „рок", „сколько", а не дай Боже вимовити слово „Україна", тільки „Русь". Хай їм буде так! Оглядаю сиротинець, не можу вийти з podиву. Тут нема сліду якогось сирітства. Спальні, їдальні, рекреаційні кімнати, шпиталик, амбуляторія, кляси, — все робить враження багатого пансіону. Випитуюся про все. Довідуюся, що українці з Угорщини виемігрували скорше, як галичани, тому й багатші.

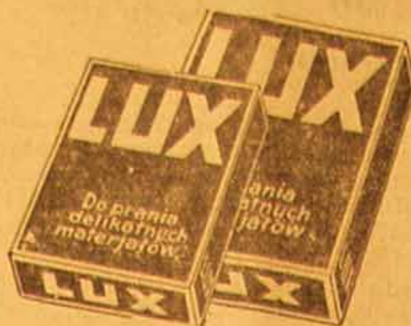
Жертволюбивість мусить їм кожний признати, бо з добровільних датків збудували сиротинець та утримують понад 200 сиріт. Кожна сирота має своє вивінування, дівчатка вбираються навіть вибагливо, харч мають здоровий, добрий. Подумали також про приємність: діти мають тенісову площу, плавальню, а малі діти окремий покій із забавками. Я дістала дві ляльки у народній ноші, які пишаються у шкільній етнографічній збірці. Дівчата й хлопці вчаться музики, дуже здібні ходять на університет, інші вчаться ремесла.

В неділю пішла я до каплиці на Службу Божу. Діти співали. Священик сказав проповідь в англійській мові. Значиться, що діти мало розуміють по українськи, чи нехай буде по їхньому по „руснацьки". До жертволюбивости старшого громадянства і до добробуту сиріт варт додати би національне освідомлення молоді. За кільканадцять літ молодь замериканізується, вже частина дітей говорить (не знати чому) по словацьки, інші по англійськи, тільки не сміє тут заносити українським духом. Може воно зміниться, але почин мусять дати свідомі одиниці з рідного краю. І тут заприязнилась я скоро з дітворою, яка направду незвичайно мила. Тут провела я два дні, попрощала всіх і вернулася до Філядельфії.

Крім емігрантів з Галичини, Угорської Руси стрінула я також емігрантів з Великої України.

Одні виемігрували ще перед війною, інші вирвалися з більшовицького пекла. Багато з них займається торговлею. Раз зайшла я до крамниці. Сестра, яка мене все супроводила, говорила по англійськи, купець відповідав цією мовою, нікому не прийшло на думку, що це українці. Його жінка тримала на руках дитину й приспівувала по українськи: „Спи моє котенятко, спи моє голубятко". Звідки панство? З України, з полтавської губернії, — відповіли. — Чи тужно вам за Україною? — питаюся. — Тужно, але не за теперішнім пеклом.

Колиб тут довше побула, побачила би ще багато цікавого, але з краю взивають до повороту, нема ради. Час покінчити безжурне життя й вернутися до буденної праці.

IX. Конґрес зорґанізованих національностей Европи.

Декларація українців у справі автономії.

В часі дебати про територіяльну автономію зложив **сенатор д-р Вол. Залозецький** таку декларацію в імени українців у Польщі і Румунії:

Територіяльна автономія — це самоуправа народу при помочі вибраних ним самим, національно-приналежних до його землі членів того народу. Автономія — це політична вимога, яка має за мету забезпечити істнування народу під національним, соціяльним і культурним оглядом. Остаточна і вдоволяюча розвязка проблеми меншостей є тільки тоді можлива, коли національні меншости будуть визнані обектами права.

Народи, що живуть у суцільних мовних областях, наскільки вони не осягнули свого ідеалу, себто незалежности, підіймають з повним правом домагання, щоби їм на терені їх заселення признали права національної самоуправи. Там, де населення ріжних народностей мусить жити в однім і тім самім державі в суцільних областях побіч себе і разом з собою, має воно у своїх національних областях живе право на територіяльну самоуправу.

Міжнародня ґарантія територіяльної автономії у Східній Галичині і в Підкарпатській Руси не здалася на ніщо, бо хоч мирові договори забезпечували тим територіям територіяльну автономію, то у практиці тої автономії не введено в життя.

Українці в Польщі домагаються розтягнення територіяльної автономії на всі замешкані ними землі, а саме на Східну Галичину, Волинь, Полісся і Підляша. Українці в Румунії на замешкані ними области в Буковині і Бесарабії.

Резолюція про територіяльну самоуправу.

IX. Европейський Конґрес Національностей пригадує домагання, висловлене першим конґресом, що у тих державах Европи, в границях яких живуть також інші національні ґрупи, кожна національна ґрупа повинна мати право власної територіяльної чи персональної автономної організації — згідно зі спеціяльними відносинами та плекати й розвивати свою народність.

Територіяльна самоуправа є для таких частин держави, в яких живе суцільно населення іншої національности, природною розвязкою для забезпечення розвитку тої національности і її державно-творчого життя.

Конґрес стверджує, що супроти мнимих шкід, які могла би принести з собою територіяльна самоуправа для державної цілости, має держава без порівнання більші користи, бо територіяльна самоуправа означає внутрішне вдоволення і культурний, господарський та соціяльний розвиток ріжних національних областей держави.

Конґрес висуває знову вимогу територіяльної самоуправи для областей із національно суцільним населенням і протестує проти всяких відкладань та обмежень, які суперечать позитивним внутрішньо-державним або народньоправним зобовязанням.

Резолюція про голодову катастрофу в СРСР.

В обличчі страшної голодової катастрофи, яка навістила в СРСР людей усіх віроісповідань і національностей в багатьох областях тої держави, а зокрема на Україні, злучені в Европейському Конґресі Національностей національні ґрупи Европи, а передовсім ті з них, яких земляки живуть у СРСР, висловлюють усім тим подяку і спочуття, що, як Їх Еміненція Кардинал Відня і зорґанізовані в Союзі для церковної допомогової праці евангелицькі, а також греко-католицькі церкви, в останніх днях закликали до міжвіроісповідної і наднаціональної допомоги населенню, яке загибає у названих областях. Вони є того погляду, що з уваги на дальший зріст голоду й нужди, яких треба надіятися в зимі, прилюдна опінія цілого світу повинна вважати за свій елементарний етичний обовязок підтримати цю допомогову акцію. Вони витають ті конкретні предложення в цій справі, що їх містить пропамятне письмо ґенерального секретаря Конґресу Національностей і стверджують, що круги Европейського Конґресу Національностей зроблять усе, що буде тільки в їх силі, аби ту допомогову акцію піддержати також зі свого боку.

Перед самим виїздом зайшла я до редакції „Америки". Панове в редакції й адміністрації були для мене дуже привітні. Все їх буду згадувати добрим словом. Я хотіла переглянути давні річники „Америки", несміло попросила їх пошукати — й вірити не хотілося, — на другий день вони власноручно принесли мені часопис. В розмові з ними зійшли ми на українську молодь, яка виросла на американській землі. — Мені здається, — сказала я — що молодь мало освідомлена, слабо говорить по українськи, багато батьків говорить з дітьми в хаті по англійськи і як вимре старше покоління, молоді будуть страчені для нації, а до того не можна допустити.

— Як запобігти цьому? — думала я, вертаючи домів.

Запобігти цьому може **безнастанний контакт галичан із еміґрантами.** Найкраще було би влаштувати в часі ферій **прогульки з Америки до краю.** Колиб до краю приїхала кожного року прогулька зложена з кількадесяти осіб, колиб тутешнє громадянство вибрало комітети, які мали би на меті занятися прогульковцями, **показати їм свої інституції, організувати для них концерти, помогти звидіти мальовничу Гуцульщину, багате Поділля, дати їм спромогу почути кілька рефератів з обсягу історії літератури, мистецтва** це принесло би велику користь. Така молодь вернулася би до Америки відсвіжена, заохочена до праці над іншими, відгребала би твори, що припадають пилом тай іншими очима глянула би на пекучі потреби свого народу. Варта над тим призадуматися!!!

Процес за підпал Райхстаґу.

В Ляйпціґу розпочався 21. п. м. серед небувалого заінтересування опінії всего світа сензаційний процес у справі підпалу берлінського райхстагу. Судовий будинок окружила поліція. Сусідні вулиці заповнила юрба народу. В год. 9. введено на салю пятьох обвинувачених. Головний обвинувачений Ван дер Люббе робить враження людини, що перейшла великі моральні терпіння. Запитаний предсідником трибуналу, чи вибирає собі оборонця, відповів, що зрікається оборони так само з допомоги товмача. Обвинувачених боронять адвокати Зайферд, Зак і Тайх.

Перший зізнавав Ван д. Люббе. З фаху він маляр. Вперше найшовся в Німеччині в 1926 р. В роках 1928—31 був кілька разів караний за жебранину та участь в політичних демонстраціях. В 1931 р. доконав замаху на уряд суспільної опіки в Шевенінґен, вибиваючи шиби на знак протесту проти низьких соціяльних підмог. Був тоді засуджений на три роки вязниці. Рапорти голяндської поліції описують авантурничу минувшину Люббе, який всюди викликував авантури, організував демонстрації, захвалюючи комуністичний лад і хотів уходити за комуністичного провідника.

В часі розправи Люббе кілька разів перечив то потверджував ті самі питання

—o—

Криївка в горах.

Берлінська агенція Конті повідомляє, що в замку біля Гайденгайма викрито тайну криївку осіб, що ховалися перед поліцією, переслідувані за саботаж і агітацію проти націонал-соціялістичного уряду. Всіх ховалося в замку коло 50 осіб, переважно представників німецької інтеліґенції, між ними кількох професорів і т. п. В часі облави в горах Гарц придержано поверх 250 осіб. В Госларі арештований агент голяндських комуністів.

—o—

Анґлійський голос.

ЛЬОНДОН, 22. 9. ПАТ. „Таймс" оголошує статтю на тему контролі зброєнь, з якого виходить, що В. Британія принципіяльно приняла французьку конвенцію щодо автоматичної контролі. На думку часопису пропонована Францією метода зорганізування рівної, постійної й правильної контролі найкраща. Розуміється, що кожна держава задля приготування міжнародньої контролі мусить у власному обсязі устійнити плян контролі над военним промислом і торговлею зброї. Держави з чистим сумлінням не потрібують боятися такої контролі. Очевидно слід обмежити діяльність контрольної комісії, якщо ходить про тайну промислу. Деякі держави, особливо великі промислові країни як напр. В. Британія не згодяться на повну свободу контролювання і під тим оглядом слід функції контрольних комісій точно означити.

—o—

Становище Німеччини.

БЕРЛИН, 22. 9. ПАТ. Німецький міністр закордонних справ Нойрат мав з берлінським представником „Ню Йорк Таймсу" розмову в справі розброєння. Міністр виступив проти закордонної преси, що домагається повного вдержання заборони версайського трактату. На його думку було би несправедливо відобрати Німеччині змогу одинокої успішної оборони проти повітряних атак у виді літаків. Німеччина має рівне право до безпеки як всі інші держави. В переговорах у справі безпеки Німеччина згодилась на контролю зброєнь під умовиною, що стосуватимуть її однаково до всіх держав і в практиці дасть рівні висліди. Міністр зазначив з натиском, що Німеччина згодиласяб навіть на принцип періодичної й автоматичної контролі зброєнь під умовиною, що прийде до ефективного розброєння рівноуправнення. Зате з цілою рішучістю Німеччина відкидає стосування односторонньої контролі супроти Німеччини.

—o—

Розправа за вбивство Голувка.

Третій день розправи.

(Від нашого кореспондента.)

В пятницю 22. вересня ц. р. приступлено вже до переслухування свідків. На салі лавки далі світять пусткою, бо біля 40 осіб не заповнюють ще всіх лавок. Між публикою численно заступлена умундурована та тайна поліція і декількох військових старшин, а між ними підполковник II. від., які уважливо слідкують за ходом розправи. Лавка журналістів не заповнюється, а зголошені закордонні журналісти та решта польських покищо не надїзджають. Проте зацікавлення цим небуденним політичним процесом у Самборі, який ще принесе мабуть неодну сензаційну подробицю при переслухуванню деяких прокураторських свідків, дуже велике і все більше притягає увагу цілого українського громадянства, зацікавленого вельми в тому, щоби ця розправа дійсно висвітлила бодай тло трускавецького злочину, що схвилював цілу прилюдну опінію. Покищо ні зізнання перших двох підсудних, ні головної фігури в цьому процесі — підс. Романа Барановського, не висвітлили двох головних моментів, саме мотивів чи пак тла цього злочину і не відкрили покищо цьої злочинної руки, яка використала примітивне незнання відомих фактів у політичному життю та граючи на подразнених з болю відомими подіями з осені 1930 р. національних почуваннях, попхнула молодих людей до ганебного злочину. Але мабуть це тло не буде висвітлене.

В третьому дні розправи не було вже на салі такої нервовости, яка панувала підчас відповідей підс. Барановського на перехресні питання оборонців та прокуратора, які намагалися висвітлити, яке було дійсно відношення підс. Романа Барановського до ОУН та поліції, а головно до підготовки та виконання злочину в Трускавці (неясна історія з револьвером Барановського, який від нього замандрував до М. Гнатова та далі до рук убивників, а опісля дивним дивом повернув до Барановського і він цей револьвер продав). Зате питаннями оборонців висвітлено вже цю ганебну ролю підс. Барановського в українському суспільному життю та освітлено цю темну постать підсудного з чорним характером, який вперше виринув на нашому політичному овиді саме підчас хрестної мандрівки українського народу до своєї кращої майбутности і який має вірну відбитку в житті російського підземелля — в відомому вже нашому громадянству провокаторові Азефові. А-ле до тієї теми повернемо ще пізніше по процесі.

ПРЕДСІДНИК І ВІДЧИТУВАННЯ ЗІЗНАНЬ ПОК. В. БІЛАСА ТА Д. ДАНИЛИШИНА.

На вступі третього дня розправи предсідник заявляє, що відчитає з актів зізнання пок. Д. Данилишина та В. Біласа щодо вбивства посла Т. Голувка. Тому спротивився рішуче обор. д-р Рогуцький, покликуючись на виразну заборону законом карної процедури зі статті 340 § 3. Проте трибунал по нараді піддержав рішення предсідника та внесок прокуратора і предсідник відчитав зізнання обох покійників, які вони зложили перед прокуратором у наглому поступованні. Арештовані по нападі на пошту в Городку Яг. у грудні 1932 р. Як відомо, тоді В. Білас признався, що в Трускавці істнувала „пятка“ ОУН, вдержувала контакт з Михайлом Гнатовом, який передавав цій „пятці“ читати та поширювати далі нелегальну літературу. З наказу команди ОУН виконав він у першій половині серпня 1931. напад на пошту в Трускавці, а згодом на приказ М. Гнатова пок. В. Білас враз з Д. Данилишином убили пос. Т. Голувка тому, що — як казав М. Гнатів — пок. Голувко був ініціятором пацифікації. Далі відчитує предсідник подробиці убивства посла Голувка з зізнань В. Біласа.

НЕВЖЕ ПОК. Д. ДАНИЛИШИН ПРИЗНАВСЯ ДО ВБИВСТВА ПОС. ГОЛУВКА?

Предсідник відчитує теж зізнання пок. Д. Данилишина, складані двічі перед прокуратором. Тоді то в першому зізнанні Д. Данилишин мав признатися до вбивства пос. Голувка, але відмовив якихнебудь подробиць та виясень у цій справі. Зате в другому зізнанню згадує вже, що В. Білас повторив йому одержаний приказ убити пос. Голувка і складає подробиці про саме вбивство, які покриваються зі зізнаннями пок. Біласа та про свою втечу.

ЗІЗНАННЯ СВІДКІВ.

З черги перед трибуналом і суддями присяжними пересунулося декількох свідків, які менше або більше правдиво описували свої враження по убивстві посла Голувка цього критичного дня, себто 29. серпня 1931 р. у пансіоні СС Служебниць та подавали опис двох мущин — одного меншого а другого вищого ростом, цих злогідних убийників, яких зустрінули деякі свідки ще в пансіоні на сходах негайно по відголосах стрілів у кімнаті пос. Голувка. Нині переслухано 6-ох свідків і всіх без присяги.

Перша зізнає св. *Марія Фабяківна*, служниця у СС. Служебниць, без присяги, ось так: „Критичного вечора несла з кухні до їдальні для літників чай і побачила тоді двох втікаючих з пансіону мущин, загорнених у дощевики. Рис лиць не пригадує собі. Зустрівши на коридорі літника дир. К. Бриковського, пішла з ним до кімнати Голувка і там на ліжку побачила його закровавленого трупа. Свідок несамовито закричала, і з плачем побігла до їдальні, а звідтам до кухні. Підс. Бунія не бачила в кухні лише мовахиню. Чи підс. Буній був у кухні, не пригадує собі, бо була дуже зворушена. Куди побігли оба молоді мущини не знає. Не бачила теж чи і хто з товаришів прихожив до підс. Бунія та не знає, чи він кудинебудь ходив.

Св. Кароль Бриковський, римо-кат. дир. банку в Яслі. Критичного вечора на відгомін стрілів вибіг зі своєї кімнати, яка була на партері і тоді побачив двох втікаючих по сходах мущин. Один з них спрямував до свідка револьвер і тоді свідок сягнув до кишені по свій револьвер, але пригадав собі, що його залишив перед вечерою у шуфляді столика. Тому негайно цофнувся до своєї кімнати, щоби вхопити за револьвер. Одначе за той час напасники вже вспіли втічи. Каже, що саме того вечора на коридорі було дещо темніше, як минулими днями. На його крик, що тут когось убито, відчинила двері від своєї кімнати пані Височінська і вказуючи на двері до кімнати посла Т. Голувка, заявила, що тут сталося щось злого, тому свідок побіг до кімнати посла Голувка, де побачив на ліжку викривлене з болю лице. „Рятунку“ — кликнув свідок і негайно вибіг сам по лікаря. Чи підс. Буній був біля нього — не бачив, але в кожному випадку його ніде не посилав. На дворі біля фіртки пансіону зустрінув двох підозрілих типів, які держали свою праву руку в кишенях. Це вказувало би, що вони обсервують пансіон.

На питання предсідника каже, що підс. Буній не раз і не два балакав з молодцями з „такого самого середовища“ — як підсудний і свідок нераз докоряв підс. Бунієві, що за богато розчитується в ріжноманітній пресі. Рис обличчя напасника, який звернув до нього револьвер, свідок не вміє описати.

Св. Феліція Височінська, євангеличка, яка на розправу приїхала з Варшави, зізнає, що в серпні 1931 мешкала в пансіоні СС. Служебниць, примістившись у кімнаті на партері. Критичного вечора побачила двох напасників, як утікали по сходах з першого поверха та коридором. На крик свідка — „що сталося“ — один з утікачів наставив револьвер і тому свідок утікла до своєї кімнати. Не вміє теж описати обличчя утікачів. Підс. Бунія бачила в кімнаті убитого посла Голувка між іншими літниками, які заповнили кімнату. На питання предсідника свідок запевняє, що не пригадує собі, чи на коридорі світло було темніше, як у минулих днях, бо була дуже перестрашена та плакала. В кожному випадку підс. Буній був доволі поденервований.

Св. Магдалина Сірак, ігумення та управителька пансіону — каже, що кімнату для посла Голувка піднаймили панство Піонтеки. До пансіону приїхав пос. Голувко щойно 8. серпня 1931. Критичного дня пос. Голувко по масажі не виходив зі своєї кімнати. Пригадує собі, що за три дні перед відіздом, мабуть у пятницю, сказав пос. Голувко, що вже в понеділок відіде з пансіону і попросив свідка виставити йому рахунок. Наступного дня свідкові сказав, що мусить відїхати дещо скоріше, саме в неділю. В суботу підс. Буній пригадав свідкові, щоби виставити рахунок для посла. Критичного вечора була у рефектарі і тут долетіла вістка, що посла Голувка вбито. Служниця Фабяк заявила, що бачила навіть утікаючих двох мущин. Перестрашена і зворушена тією вісткою свідок побігла до їдальні по літника-поручника — взиваючи „рятунку“. Підс. Буній по вбивстві був спокійний та сказав свідкові, що його теж були би вбили, якби не був у кухні. Про свою приналежність до ОУН підс. Буній ніколи не згадував і свідок не бачила, щоби підс. Буній стрічався з кимнебудь підчас служби в пансіоні. На питання предсідника каже, що ніколи не приняла би його до служби, якби знала, що підс. Буній належить до ОУН. Пригадує собі, що підс. Буній зайшов до кухні по тепру воду для літника, але присутня там сестра подала йому вечеру — кажучи, що сама віднесе теплу воду.

Предсідник: Чи пос. Т. Голувко був вдоволений з побуту в вашому пансіоні?

Св. М. Сірак: Так! Навіть дуже вдоволений. Зрештою сама пані Голувкова звертаючися з окликом: „що ви зробили з моїм мужем“? каже, він був такий вдоволений з побуту у вашому пансіоні. По переслуханню свідка, предсідник відчитує ще з актів власноручну записку пос. Т. Голувка, вписану до пропамятної книги перед своїм відіздом, де покійний посол висказує своє вдоволення ігумені за мило проведений відпочинок у пансіоні СС. Служебниць.

По півгодинній перерві зізнають ще три свідки. Св. Юрій Немоєвський та св. Евеліна Безухова не вносять своїми зізнаннями до розправи нічого нового. Зате свідок Михайлина Лясківна, служниця з Трускавця каже, що критичного вечора вибралася з Петром Шологаном до дроґерії. При вул. Лазенській зустріну(ла) двох молодих людей, які швидким кроком підбігали до третього мущини, який оподалік крутився теж по цій вулиці. Один з цих молодих мущин підійшов саме до оподалік стоячого мущини і щось йому впхнув у руки, а опісля побіг за другим, який побіг дальше, навіть не зупиняючись біля цього третього мущини.

Тому, що св. *Петро Шологан* не явився в суді, покарано його гривною 20 зол. а його зізнання відчитано.

На тому перервано розправу до суботи до 9. години вранці, коли-то зізнаватиме аж 18 свідків, які мають вияснити замотану історію з револьверами, якими вбито пос. Голувка.

Не принимають українців до високих шкіл.

У вівторок, 19. вересня ц. р., зложила Президія Української Парляментарної Репрезентації в особах послів д-ра Загайкевича В. і Великановича Дм. в міністерстві освіти меморіял у справі непринимання української молоді до високих шкіл, а зокрема до львівських високих шкіл. Меморіял представляє дотеперішні практики університетських властей та ставить домагання процентового принимання українців відповідно до скількости населення. У меморіялі порушено також інші справи, а саме заборону українським студентським товариствам у високих школах називати себе українськими і справу стипендій для української молоді.

Українська Парляментарна Репрезентація прохає студентів високих шкіл надсилати її звідомлення про те, як цього року принимають українців до високих шкіл, а зокрема про кількість і процентове відношення приянятих українських студентів до студентів польської та жидівської народности. Відомости належить слати на адресу: Пос. д-р Д. Великанович, Львів, вул. Підвалля ч. 7. III. поверх.

ІНТЕРВЕНЦІЯ У. П. Р. У ШКІЛЬНИХ СПРАВАХ.

В середу, дня 20. вересня ц. р. Президія Української Парляментарної Репрезентації інтервеніювала в міністерстві освіти і зложила письменний протест:

а) проти введення лемківського букваря з державних школах на Лемківщині,

б) проти переношення українського вчительства з українських земель на західні землі Польщі,

в) проти незатверджування львівською кураторією учительства „Рідної Школи“ „до наглядув педаґоґічних“ без правних підстав. Таке поступовання кураторії утруднює взагалі ведення і розвиток українських приватних шкіл.

—o—

Як стоїть справа церкви СС. Василіянок у Львові.

(Жмут інформацій)

З Комітету будови церкви СС. Василіянок у Львові інформують нас, що праця коло здвигнення храму при вул. Потоцького 95. поступає щасливо наперед. Комітет працює в 4 комісіях під проводом своїх провідників, а саме в комісії організаційно-збірковій, імпрезовій, технічній та пресово-пропагандивній. Основане церковне брацтво при будучій церкві св. Макрини також спомагає комітет у праці. Раз у місяць відбуваються засідання повного комітету, на якім провірюють працю кожної комісії. Завдяки скоординованому співробітництву **за час від травня 1932 по вересень 1933. зібрано на будову церкви близько 14 тисяч золотих,** вчисляючи сюди вже невелику страту на ріжниці курсу долара. Комітетові повелося вже осягнути в маґістраті згоду на місце, де стане храм; сподіємося в короткім часі добути остаточну концесію на будову. Маючи устійнене місце, комітет будови приступив до закупна будівельних матеріялів, що є конечне з огляду на пануючий тепер валютовий хаос. Матеріяли, себто цеґла, вапно і т. д., ще перед зимою мають бути звезені на місце, щоби з весною приступити до закладення фундаментів під нову нашу церкву у Львові.

Отже виходимо зі стадії приготування та робимо перший крок до переведення наших плянів: будови нової церкви у Львові. При цій нагоді звертаємося знову до всієї української суспільности наших західних земель, до українців міста Львова, а передовсім до мешканців дільниць Городецьке, Новий Світ, Вулька: **Присилайте жертви на новий храм Господній, підписуйте декларації, щоби дрібними ратами сплатити довг рідній Церкві та Українському Народові! Уможливіть тим самим з весною живо повести будову рідної святині в городі князя Льва!**

Гроші просимо слати на чекове конто: **Комітет будови церкви св. Макрини у Львові, ч. 413.341.** Чистий чековий блянкет можна купити в кожнім почтовім уряді за 5 сотиків. Декларації на зобовязану суму слати на адресу: **Комітет будови церкви св. Макрини, Львів, вул. Потоцького 95.**

Будуймо храм Господній в городі князя Льва!

Для добра й успішного переведення початого громадського діла просимо інші установи не висилати збірників на подібні цілі в дільницю Городецьке-Новий Світ-Вулька, бо та дільниця під цю пору, крім будови церкви СС. Василіянок, обтяжена ще й збірками на обнову храму св. Юра.

—o—

ІТАЛІЙСЬКО-ФРАНЦУСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ.

ПАРИЖ, 22. 9. ПАТ. Рівночасно з французько-англійськими балачками йдуть у Парижі французько-італійські переговори в справі розброєння. Французький амбасадор у Римі Шамбрен після розмови з Мусолінім мав довшу нараду з держ. підсекретарем Сівіекім. „Матен" повідомляє, що в загальній виміні думок осягнули порозуміння в поодиноких справах, тому зближення є на добрій дорозі.

АМЕРИКА ПРОДАЄ РІЛЬНІ ПРОДУКТИ ДЛЯ СРСР.

Визнання СРСР.

ПАРИЖ, 22. 9. ПАТ. Часописи повідомляють із Вашингтону, що там ідуть переговори в справі продажі для СРСР американських рільних продуктів на суму 150 міл. долярів. У політичних колах впевняють, що негайно після успішного закінчення переговорів през. Рузвельт оголосить, що Зл. Держави рішилися визнати офіціяльно більшовицький уряд не лише де юре, а й де факто.

РАДА ЛІГИ НАЦІЙ, КАЛЮЖА ТА КОРШМА.

ПАТ повідомляє зі Женеви: 76. сесія Ради Ліґи почалася 22. вересня під проводом норвеського міністра закордонних справ Мовінкля. Відбулося одно довірочне, одно прилюдне засідання. На довірочнім засіданні затвердили м. і. іменування дотеперішнього вис. комісаря Ради Л. Н. Ростінґа на директора секції національних меншин секретаріяту. Рада прихилилася до домагань Іраку, щоби розглянути зажалення в справі переслідування асирійців на найближчій сесії.

На прилюднім засіданні при устійнюванні денного порядку мусіла Рада порішити, що має вчинити з меншинною петицією якогось Павелчика з польського Гор. Шлеська, яку внесено на основі гор.-шлеської конвенції. Павелчик жаліється, що наслідком піднесення рівеня шоси повстають підчас дощу калюжі, які утруднюють доступ до його коршми, яка є при тій шосі. Петент домагається від Ради Л. Н., щоби спонукала польський уряд, аби він привернув стан шоси зперед сто літ і щоби йому виплатили відповідне відшкодування. Польський уряд у замітках до тієї петиції стверджує, що система охорони меншин досі не має ще впливу на атмосферичні умовини, тому годі перешкодити, щоби в цьому місці не творилися калюжі. Рада Л. Н. постановила справу відіслати до льокальної процедури. (Пат додає від себе: Факт, що високий ареопаґ, яким є Рада Л. Н., спокушується займатися такими гумористичними зажаленнями в справі дощу, який доскулює одному з членів меншини на польському Гор. Шлеську стверджує, яка дуже збочена є ідея охорони меншин і як її надуживає меншина на Гор. Шлеську.)

ВЕЛС ПРОТИ ГІТЛЕРА.

ЛЬОНДОН, 23. 9. ПАТ. Відомий письменник Велс на літературнім бенкеті з нагоди 67-их роковин його уродин виступив гостро проти Гітлера. Сказав, що в Німеччині доля незалежних письменників і книгарень страшна. Те, що нині діється в Німеччині, це зовсім не програма. Це просто варварство, нищення цивілізації, думки та здорового розуму. Велс звернув опісля увагу на переслідування книгарів у теперішній Німеччині та висловив сподівання, що вкінці побідять таки книгарні, поборюючи глупі й ідіотичні салютування та безсенсовні страхіття.

НІМЕЧЧИНА ТА МАДЯРЩИНА.

БУДАПЕШТ, 23. 9. ПАТ. Німецький віцеканцлер Папен, що є тепер тут, сказав журналістам, що в розмові з прем. Гембешом торкнувся низки справ із ділянки внутрішньої політики, головнож господарських справ, що цікавлять оба краї. У справі ревізії трактатів Папен сказав, що Мадярщина та Німеччина стоять на тім самім становищі. Одначе їх боротьба за ревізію має мирний характер. Я з мадярським державним мужем є думки, — сказав фон Папен — що справу нового уложення відносин в середущій Европі можна розвязати лише з нами спільно, а не якоюсь іншою комбінацією. Переходючи до господарських справ Папен сказав, що Мадярщина частину полоси, занятої пшеницею, повиннаб вихісновувати для плекання конечного для Німеччини насіння, з якого витворюють олії.

—o—

НОВИНКИ

— **Друга вистава словянських ілюстрованих часописів у Празі.** Великий успіх першої вистави словянських ілюстрованих часописів, що відбулася у Празі та у Брні на весні цього року, заохотив її організаторів повторити та поповнити виставу. Друга вистава словянських ілюстрованих та фахових часописів відбудеться у Празі в днях з 1. до 15. жовтня ц. р. в домі „Земедельске Освети". Для організації на виставі українського відділу, як і передше, запрошено Український Історичний Кабінет у Празі, що входить у систему словянських архівів М. З. С. В цілі пропаганди української культури просимо всі українські видавництва й редакції ілюстрованих часописів, а також фахових журналів (останні можуть бути і неілюстровані) надіслати до Українського Історичного Кабінету по кілька краще ілюстрованих чисел своїх часописів. Усі часописи по одному примірнику будуть виставлені у вітринах для загального огляду цілої продукції і окремо по одному примірнику у папках на столах для ближчого перегляду й ознайомлення публики. Часописи надсилати з таким розрахунком, щоби до відкриття вистави були в Празі, на адресу: **Ukrajinsky Historicky Kabinet v Praze. Praha, IV., Loretanske nam. 109. Tchecoslovaquie.**

— **Французькі летуни у Скнилові.** В пятницю верталися з Києва французькі летуни. По дорозі задержалися на військовому летунському майдані в Скнилові біля Львова. Тут витали їх представники польської влади та французький консуль у Львові Шастан. Перший прилетів літак „Вйоль", ведений від більшовицького кордону радіолетунською стацією у Львові. Другий 3-моторовий літак „Девоатін", у якім був міністр летунства Ко, полетів просто до Праги. За посередництвом радіостанції мін. Ко, яка є на літаку, надав до львівського воєводи телеграму з подякою за принятя, яке йому вдадили підчас його побуту у Львові та жаліє, що тепер не міг осісти у Львові. Третій літак „Бльош'" осів був також на скнилівськім майдані. Летуни Росі та Кодо відлетіли 23. вересня в год. 11.15 з Москви в напрямі Варшави на літаку „Жозеф ле Бріке". В год. 11.37 відлетів летун Верней на літаку „Бйяріц."

— **Військові паради в Кракові.** У звязку з великими військовими парадами, що відбудуться в Кракові 6. жовтня ц. р., ходять ріжні чутки. Відомо, що в парадах візьмуть участь президент республики і марш. Пілсудський. Кавалєрійські полки, що візьмуть участь у святі, уже вирушили зі своїх гарнізонів. Вони будуть розкватировані в селах під Краковом. Зачувати, що в парадах візьмуть участь радянська та турецька делеґація. До Кракова має приїхати командант червоної кавалерії Будьонний зі своїм штабом. Крім того надіються приїзду турецького полку кавалерії. Краківське свято своїми розмірами має перевищити всі військові паради в Польщі за останніх 15 років.

— **„Прощання зі зброєю".** У Варшавській фільгармонії повісився около 50-літній чоловік. Здогадуються, що він повісився там після вистави фільми „Прощання зі зброєю".

— **Арештували бувш. міністра.** В бжезінськім повіті на приказ прокураторії арештували бувш. міністра хліборобства Блажея Столярського (Стронніцтво Людове), бувш. війта села П-лків Ів. Пакулу, Йос. Юдаша та Йос. Яскульського. При ревізії забрали в них компромітуючі матеріяли. Арештованих передали суд. владі в Томашові.

— **Величезні зловживання** викрито в складниці Рільничих Кулок у Самборі. Спроневірення доходять до 100.000 зол. Пошкодованих є кількасот осіб з міщан і урядовців. Слідство заповідається сензаційно.

— **Хто виграв на льотерії?** 27-го та 28-го дня тягнення клясової льотерії впали виграні на такі числа: 20.000 зол. на ч. 9671; 10.000 зол. на чч. 111404, 114317, 132682; 5.000 зол. на чч. 527, 67671; 2.000 зол. на чч. 4431, 25844, 27451, 27204, 29870, 21172, 35397, 50331, 56728, 61461, 74170, 75804, 104726, 110836, 131319, 133137, 136781, 147330, 153658; 1000 зол. на чч. 119, 2304, 2668, 5030, 6327, 10468, 11395, 11557, 121148, 15265, 35937, 40548, 43193, 50971, 57068, 64543, 83299, 83719, 88391, 86161, 87807, 113535, 115046, 122704, 123700, 124986, 129200, 129893, 131033, 131592, 135424, 136484, 143124, 146727, 154910; 20.000 зол. на чч. 3100, 123519; 15.000 зол. на ч. 133196; 10.000 зол. на ч. 18722; 5.000 зол. на чч. 38610, 83665, 84333, 149762; 2.000 зол. на чч. 4431, 25849 27541, 27204, 29870, 32274, 55631, 58386, 65907, 82446, 89504, 83486, 112635, 121468, 136120, 140440, 153336; 1.000 зол. на чч. 7110, 9184, 9721, 16959, 17142, 26053, 30993, 33238, 48181, 48701, 48199, 51901, 53218, 60947, 66169, 66500, 68497, 81390, 82067, 85557, 91861, 95234, 97733, 100398, 101870, 108167, 11742, 117117, 149078, 149476, 151522, 154976.

— **Краєва хроніка.** В паровім млині в Сокалі робітник Йосиф Задорожний доторкнувся дрота зі сильною електричною струєю і згинув на місці. — В Анівці пов. Сокаль арештовано Анну Віхоть, що закопала в шопі двоє близнят. — Розправа Ґорґонової перед Найвищим Судом у Варшаві почалася 22. вересня.

— **Катастрофа з літаком.** Славний американський летун Уйлі Пост, відомий з недавного лету довкола світа, став жертвою катастрофи біля міста Куінсі в стейті Ілінойс. Літак розбився і Пост потовкся тяжко.

— **Повінь у Мезопотамії.** Наслідком виливу рік Евфрату й Тиґра великі простори Мезопотамії навістила катастрофальна повінь, що залляла 14 сіл. У водах найшло смерть кількадесять осіб. Згинуло теж багато худоби.

— **Смерть великої теозофки.** В індійському місті, що є централею теозофічних організацій в Адіяр, біля Мадрасу, померла в 86. р. життя англійка пані Анні Безант, що все своє життя присвятила пропаґанді теозофічних ідей. У 20-ім р. життя вийшла за пастора, шість літ пізніше з ним розійшлася, коли зірвала з церквою, якийсь час була під всесильним впливом матеріялістичного атеїзму і належала до анґл. соціялістичної партії „фабіянців". Під впливом російської теософки Блаватської, сама стала теософкою і їздила по світі з відчитами, друкувала численні книжки, засновувала товариства одновірців. Провідні ідеї її суспільної діяльности зводилися до боротьби з усіма формами насильства. Безант була веґетаріянкою і навіть черевиків не носила зі шкіри тому, що була ворогом усякого збиства звірят. У 1898 р. заснувала вона в Бенарес гіндуську колеґію, з якої згодом повстав гіндуський університет і гіндуські „національні збори". Вона була великою прихильницею гіндуського визвольного руху і вірила в те, що колись як відроджена душа у тілі гіндуса прийде спасти світ. Покищо залишила світові „месію" гіндуса Крішнамурті, якого адоптувала у 1926 р. Вона це відкрила талант цього натхненого, небуденного молодця ще коли був 10-літньою дитиною. Безант була без сумніву одною з найоригінальніших і найвизначніших жінок у світі в останньому півстолітті.

—o—

Дописи.

ЯВОРІВЩИНА.

Не вільно ходити по 9 год. вечором. Яворівський магістрат письмом з дня 30. 8. ц. р. ч. 6152/33 на підста-ві поручения яворівського староства заборонив меш-канцям міста перебувати в полі чи на вулицях у нічній порі від 9. год. вечором до 5-ої год. ранку. Свою забо-рону опирає магістрат на § 7. закона з 17. 7. 1876 р. Д. краєвих законів ч. 28. Як причину тої заборони подав магістрат часті крадежі й полеві шкоди, хоч абсолютно годі стверджати, щоби ті крадежі чи шкоди виступали аж так масово, аби людям заборонювати ходити по 9. год. вечором.

Військова жандармерія переводить ревізії. В по-чатках вересня було в частині яворівського повіту ба-гато війська з причини маневрів. Військові команди ви-магали в деяких селах через громадські уряди, щоби населення... видало зброю. Так було і в Грушеві, а ко-ли зброї не видано, бо не було що видавати, тоді вій-ськова жандармерія перевела низку ревізій, як напр. у Миколи Смолина, Анастазії Букрій, Гр. Чорнія і Михай-ла Букрій. Але хоча шукала за зброєю, то переглядала і книжки та всякі папери. Ніякої зброї очевидно не знайдено.

Окрадення кооперативи в Підлубах. В ночі з 8. на 9. вересня невідомі досі злодії обікрали в Підлубах ко-оперативну крамницю, що є власністю кооперативи „Згода" з Молошкович. Цікаве, що цеї ночі спав у крам-ниці крамарів батько й не чув, як злодії вікном вино-сили товар. До шкоди в сумі около 400 зол. мусіла коо-ператива заплатити ще 2 зол. гром. урядові в Підлубах за те, що доставив поліціянта із сусіднього постерунку на місце крадежі.

Загадочна пожежа у Щеплотах. В ночі з 9. на 10. вересня ц. р. невідомі злочинці підпалили старий гром. дім у Щеплотах. В домі містилася читальня „Просвіти", споживча кооператива і мешкав там гром. Гр. Дашев-ський, провідник культурно-освітнього життя в Щепло-тах. Злочинці вжили до підпалу нафти, яку розлили по горищі і тому пожежа скоро обхопила цілу хату. При тім Гр. Дашевському з родиною грозила втрата життя, бо злочинці зовні завязали його двері. Дашевський з родиною і крамар ледви врятували життя. Інвентар чи-тальні, домова обстановка й багато кооперативного то-вару пропало в огні. Врятувано всякі записки і книги кооперативи. Видно, що тою пожежою хотіли злочинці відразу зліквідувати кооперативу, читальню і самого Дашевського який дотепер дійсно з великим вкладом особистого труду дбав про розвій тих двох установ. На яких два тижні перед пожежою цю кооперативу об-крадено двічі.

Театр ім. І. Тобілевича в Яворові. В днях від 8. до 13. вересня ц. р. гостював у Яворові Театр ім. І. Тобіле-вича, де виставив „Фраскіту", „Рокcі", „Мотрю"; „Сорочинський ярмарок", „Пісні в лицях" і „Батурин". Хоча публика з міста й сіл дійсно масово відвідувала всі вистави театру, то найбільшим успіхом тішилася „Мотря", а ще більше „Батурин". Актуальність теми й чудова гра артистів (Кривіцької в ролі Мотрі, Бенцаля в ролі Чечеля, Й. Стадника в ролі Меншикова й ін.) ка-жуть забути про слабу сценічну вартість тих перерібок з трильогії Б. Лепкого „Мазепа". Деяке пересунення ролі, прим. ролі Мазепи, ролі Кочубея, було би дуже бажане. В кожнім разі ті два історичні драматизовані твори є наразі одинокими, що можуть з успіхом появ-литися на наших сценах. П.

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Павлина з Величковських Комаринська, вдо-ва по радн. залізн., померла в Станиславові дня 8. вересня 1933., проживши 78 літ. В. І. П.

СПОРТ.

АМАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

ПРАГА. **Нім. Футболевий Клюб (Прага) — С. К. „Русь" (Ужгород) 4:1 (4:1).**

Розіграні в суботу 16. ц. м. у Празі змагання за державне мистецтво аматорів Чехословаччини скінчи-лися програною ужгородської дружини, яка не була в силі протиставитись як слід грізному суперникові. Оди-нокі ворота для „Руси" стрілив Кобзар уже в 5. мінуті. Одначе після того праські німці стали сильно напада-ти, а граючи з вітром, стріляли ще до половини 4 голи для свого клюбу. По павзі „Русь" грала дуже завзято, але висліду не змінила, хоча мала до того добру наго-ду; на жаль, Шандор перестрілив карного. Видців 5.000, що витали нашу дружину з великою симпатією.

Хід цих змагань передавав по українськи з праського радія член „Руси" п. Русинко.

Відплатні змагання між цими дружинами відбу-дуться в найближчу неділю 24. ц. м. в Ужгороді.

—o—

Листування Редакції.

Вп. Дописувачів, які ургують у справі своїх допи-сів, повідомляємо, що через наплив іншого актуального матеріялу поява їх дописів у „Ділі" припізнилася. Бу-демо старатися використати по змозі в найближчих днях весь присланий нам матеріял.

Вп. Я. Татомир, Лужок Гор.: Присланну Вами чер-гову прегарну статтю на тему нац. виховання селянської молоді помістимо таксамо радо, як радо поміщали всі Ваші попередні статті на ту високо актуальну тему. На статті про вагу й потребу діточих бібліотек на селі, ді-точих садків, захоронок то-що найдеться у нас завсіди місце.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Субота, 23. 9. год. 7.30 веч. „Циа".
Неділя, 24. IX. год. 7.30 веч. „Фрайляйн Доктор".

Театр Ріжнородностей.

Субота, 23. 9. Театр нечинний.
Неділя, 24. IX. год. 3.30 веч. „Пов панва мама" (ціни від 60 сот. до 3.50 зол.).
Неділя, 24. IX. год. 7.30 веч. „Неприятелька мущин".

Кіна.

АДРІЯ: „Сірий дім".
АПОЛЬО: „Історія гріху" (Ст. Жеромського).
АТЛЯНТИК: Фільма Совкіно: „Турбіна 50.000 ГП".
КАСІНО: „Ніч у Каїрі" (РамонНоварро).
КОПЕРНИК: „Цілунок перед зеркалом" і додатки.
КОЛІСЕЙ: „Прошак із Багдаду", ревія „Що пані роблять вечором".
МАРУСЕНЬКА: „Цілунок перед зеркалом" і додатки.
МІРАЖ: „Образа маєстату" (Вл. Бурсіян).
МУЗА: „Чемп".
ПАЛЯС: „Дочка полку" (Анні Ондра).
ПАН: „Симфонія 6-х мілйонів", на сцені: Цибульський, Власта Бомський.
ПАСАЖ: „Велика клітка" (Аніта Пейдж Мікі-Мікі).
СТИЛЕВЕ: „Павук" і ревія.
ХИМЕРА з причини реконструкції нечинне.
УТІХА: „7 пристаней, 7 дівчат" і ревія.

Закордонне радіо.

Субота, 23. вересня 1933.

Кенігсберг (217,1) 11.30 Концерт оп. оркестри; **Франкфурт** (259,3) 20.00 „Роберт і Бертрам" веселі образки зі співами; **Барі** (269,4) 20.45 „Ля Грота ді Трофоніо" оп. Сальєрі, 21.45 „Льоказіоне фа ль ладро" оп. Россіні; **Братислава** (279,3) 11.05, 22.15 Концерт; **Лайпціґ** (389,6) 16.00 Концерт; **Білгород** (429,7) 19.30 Пісні; **Беромінстер** (459,4) 21.10 „Амэрс Гукскастен" оп. Мохаліса; **Будапешт** (550,5) 15.00 Пісні; **Харків** (937,5) 9.00 Трубна оркестра, 10.00 Музика для дітей, 15.00 Українська музика, 18.30 Оп. музика, 20.05 Українська та російська музика.

Неділя, 24. вересня 1933.

Мор. Острава (263,8) 9.15 Пісні; **Братислава** (279,3) 12.15 Військ. оркестра; **Брно** (342,1) 9.15 Естонські пісні; **Штутгарт** (360,6) 14.30 Пісоньки ріжних народів; **Лайпціґ** (389,6) 20.00 Концерт; **Рим** (441,2) 19.45 Пісні, 20.45 Концерт; **Прага** (488,6) 11.30 Муз. поранок, 19.00 „Любуша" оп. Сметани; **Відень** (517,1) 12.05 Концерт; 18.45 Камер. музика, 19.05 Арії, балади, 20.20 „Мінна фон Барнгельм" песа Лессінґа; **Будапешт** (550,5) 15.00 Пісні, 19.45 Оп. музика, 21.30 Речіталь піяністки С. Гір; **Харків** (937,5) 9.00, 18.00, 21.30 Концерт, 15.00 Скрипка, фортепян; **Москва** (1481,5) 17.25 „Карменсіта й вояк" оп. Данченка (Сталін 424,3 м.).

Львівське радіо.

Субота, 23. вересня 1933.

7.00—7.55 Ранішня авдиція; 12.05, 12.35, 14.55, 15.15, 15.35, 21.15 Грамофон; 16.00 Авд. для хорих, орхестра; 16.40 Визволення Відня в нар. пісні; 17.00 Відчит; 18.10 Собіський та замок в Олеську; 18.30 Скрипка; 19.45 Збирач мотилів; 20.15 Промова Вацл. Сєрошевського; 20.45 Легкий концерт; 21.30 Шопенівський концерт; 22.00, 22.40 Танкова музика; 22.25 Спортові вістки.

Неділя, 24. вересня 1933.

11.30, 15.00, 16.30 Грамофон; 12.55 Муз. поранок; 14.00 Рільнича скринька; 14.15 Рільн.-метеорольог. комунікат; 14.20 Концерт хору; 14.45 Положення на світовому збіжевому ринку; 16.15 Балачка „Добре діється в данській державі"; 17.00 Вороги кооперації; 17.15 Польська народня музика; 18.00 Спів (Анат. Вронський); 19.00 Авдиція: „Віденське поле"; 19.40 Почт. техн. скринька; 20.00 Концерт присвячений творчости Шимановського; 22.00, 22.02 Спортові вістки; 22.20 На веселій львівській хвилі.

БІРЖА.

У пятницю рано Банк Польський платив за доляра по 5.75 зол. У приватних оборотах 5.50 зол.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗА".

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 22. IX.: масло дес. 2.70, молоко 17 сот., сметана 70 сот., яйця 3.90—4.— зол. за копу. Тенденція на масло і яйця устійнена, попит на молоко і сметану дещо оживлений.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

На Рідну Школу зложив Вп. Д-р М. Пушкар, Ряшів 10 зол. неприйнятих Вп. Панством Франками в Ряшеві за користування їх мешканням. Вп. Жертводавцеві складає щиру подяку Головна Управа Р. Ш. 405

Порядок Богослужень у Волоській церкві. В неділі: Служби Божі читані: год. 7 з проповідю, год. 8.10—9 (наука для молоді 8.45) і год. 12. Співана Служба Божа з проповідю год. 10. В свята крім цього читана Служба Божа год. 6. рано. Вечірні з проповідю і благальною піснею год. 4. В суботи і напередодні свят вечірні год. 6. вечором. Кожного дня в тижні Служби Божі год. 6.15, 7. і 8. вечірня 6. вечором. Священики сповідають щодня від 6 до 8 рано і від 6. веч.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10. За редакцію відповідає Олександер Костик.